

DOB klaar voor convenant gewasbescherming

Het convenant gewasbescherming dat dit jaar ontwikkeld wordt, zal ook consequenties hebben voor onkruidbestrijding op verhardingen. Hoe precies is nog onduidelijk. Zeer waarschijnlijk zal een plan getoond moeten worden met aandacht voor preventie, vermindering van emissie van bestrijdingsmiddelen, en registratie van middelengebruik. Hoewel separaat geïnitieerd, sluit de DOB-aanpak naadloos aan. Verder zien de praktijkresultaten met de DOB-aanpak er goed uit.

Op 25 november j.l. heeft de stuurgroep van het DOB-project de resultaten van werken volgens DOB geëvalueerd. De stuurgroep bestaat uit vertegenwoordigers van ZHEW, VEWIN en Monsanto. In het DOB-project wordt een systeem ontwikkeld dat garandeert dat onkruidbestrijding op verhardingen op een kosten-effectieve en ecologisch en maatschappelijk verantwoorde wijze

gebeurt. Het systeem moet toepasbaar zijn in gemeenten maar ook op bedrijventerreinen e.d.. Om beheerders van verhardingen te motiveren om de DOB-aanpak toe te passen, moet de (meer)waarde helder zijn. Daarom is de afgelopen twee seizoenen veel tijd gestopt in het inzichtelijk maken van deze (meer)waarde. Als de DOB-aanpak wettelijk verplicht wordt, is motivatie vanzelfsprekend minder van belang.

Succes

In tabel 1 staat de (meer)waarde van DOB genoemd. De resultaten komen voort uit

proeven in negen gemeenten in Nederland in 2002 en 2003, waar vier uitvoerders bij betrokken waren. De resultaten zijn helder: er wordt beduidend minder bestrijdingsmiddel gebruikt, het onkruidbeeld is goed, de kostenstijging beperkt en de ecologische norm voor oppervlaktewater wordt bij lange na niet overschreden. Het enige probleem is dat er soms een tijdelijke overschrijding van de drinkwaternorm geconstateerd werd. Nu betrof het in de proeven altijd water dat niet voor drinkwater bestemd was, zodat de drinkwaternorm niet van toepassing was. Zou de

Tabel 1 – resultaten DOB-werkwijze

DOB-resultaat	Resultaat
Onkruidbeeld tijdens het seizoen	goed
Reductie herbicidengebruik t.o.v. standaard chemisch	11 tot 66 %
Kwaliteit oppervlaktewater:	
Concentraties glyfosaat bij lozingspunten (worst case)	< 0,5 ³⁾ tot 8 ug/l
Overschrijdingen MTR ¹⁾	geen
Overschrijdingen detectiegrens ³⁾	6 op 42 monsters
Kostenplaatje DOB:	
t.o.v. volledig standaard chemisch	10 tot 15 % duurder ²⁾
t.o.v. volledig niet-chemisch	3 tot 10 keer goedkoper

¹⁾ MTR is maximum toelaatbaar (ecologisch) risico. Het is een concentratienorm waarboven schadelijke effecten op vissen, planten of insecten in oppervlaktewater verwacht mogen worden. MTR's voor glyfosaat en AMPA zijn > 70 ug/l.

²⁾ Op basis van schattingen door de gemeenten Dordrecht en Vianen (exclusief introductie DOB in de gemeente, niet werkbare dagen uitvoerder en borging).

³⁾ Detectiegrens bij toegepaste analysemethode

Inhoudsopgave

DOB klaar voor convenant gewasbescherming	1
Interview uitvoerder	2
Beeldkwaliteit als sturingsmiddel	4

drinkwaternorm wel gelden (hetgeen mogelijk zou kunnen worden vanuit de EU Kaderrichtlijn water), dan geeft de huidige werkwijze in DOB nog onvoldoende garanties. In de DOB-aanpak is daarom een specifieke beperking opgenomen voor verhardingen in de buurt van oppervlaktewater waaruit drinkwater geproduceerd wordt.

Implementatie in de organisatie
Aandachtspunt is verder dat de DOB-aanpak niet met een druk op een knop door te voeren is. Het is een pakket van maatregelen en planning dat geïmplementeerd moet worden. Het vergt enige tijd en begeleiding om de zaken goed te regelen binnen een organisatie. DOB bepaalt overigens niet dat er persé een bepaalde onkruidbestrijdingsmethode moet worden toegepast. Met DOB wordt een bepaalde wettelijk toegestane methode toegepast, waarbij er vastgestelde plaatsen en momenten zijn dat die methode vanwege neveneffecten niet moet worden toegepast. De nadruk ligt daarbij vooral op het tegengaan van afspoeling van

bestrijdingsmiddelen naar oppervlaktewater.

Communicatie intensiever

De stuurgroep heeft op basis van de resultaten groen licht gegeven om de DOB-aanpak nu breed te verspreiden. Het komende jaar zal dan ook veel aandacht worden besteed aan communicatie, zowel richting beleidsmakers en emissiedeskundigen op nationaal en provinciaal niveau als naar betrokkenen op het niveau van gemeenten en bedrijventerreinen. Daarnaast is de kennis die van toepassing is op de DOB-aanpak niet statisch. Nieuwe ontwikkelingen of inzichten zullen jaarlijks in DOB worden opgenomen. Binnenkort wordt een aantal zaken op internet geactualiseerd.

Certificering?

Mocht u interesse hebben in het werken volgens de DOB-aanpak, dan kunt u contact opnemen met de projectgroepen (namen en adressen staan op de achterzijde van deze nieuwsbrief). Bij het beslissen hierover is het goed om te we-

ten dat er een tweede initiatief aankomt, een Milieukeur voor Openbaar Groen. Dat initiatief gaat verder dan onkruidbestrijding en is in eerste instantie vooral bedoeld voor de circa 15%, nagenoeg chemievrije 'voorloper'-gemeenten. De eisen waaraan men moet voldoen bij dat certificaat staan op papier, maar moeten nog worden getoetst in de praktijk. Bij DOB is dat net andersom: praktijkresultaten zijn bekend, er wordt nu gekeken of er een certificaat of andere vorm van borging mogelijk is.

**Volop kansen met DOB!
Wij hebben de voorzet
gegeven.
Kopt u hem in, in 2004?**

*Henk Peelen, voorzitter van
de stuurgroep DOB*

Voor elke DOB-nieuwsbrief interviewt de redactie iemand die betrokken is bij het DOB-project of bij het openbaar groenbeheer. Deze keer de heer Ronald van der Veken, uitvoerder bij Huib van den Hoven Plantsoenwerken b.v.

Huib van den Hoven plantsoenwerken b.v. toetst theoretische richtlijnen DOB aan praktische uitvoerbaarheid

Binnen het DOB-project zijn de uitvoerders onkruidbeheer verantwoordelijk voor het uitvoeren van de overeengekomen DOB-maatregelen. Uitvoerder Huib van den Hoven Plantsoenwerken b.v. is werkzaam in vier proefwijken, verdeeld over de gemeenten: Zwijndrecht, Alblasterdam, Dordrecht en Hendrik-Ido-Ambacht. Ronald van der Veken, medewerker groenvoorziening, over zijn werk op de proeflocaties en over zijn rol binnen het DOB-projectteam.

Het groenbedrijf Huib van den Hoven Plantsoenwerken b.v. bestaat bijna 60 jaar en heeft circa 120 medewerkers in dienst. Het bedrijf is gespecialiseerd in de aanleg, (her)inrichting en onderhoud van groenvoorzieningen van bijvoorbeeld parken, plantsoenen, daktuinen en stadswijken. Momenteel is het bedrijf onder meer druk bezig met de groenvoorziening rond het gebouw van het Europees Parlement in Brussel. Huib van den Hoven Plantsoenwerken b.v. doet ook kleinere projecten, zoals particuliere tuinen en heeft bovendien een apart adviesbureau. Een onderdeel van de werkzaamheden is het beheer van openbare ruimten en dus van onkruidgroei op verhardingen. Voordat het bedrijf gevraagd werd deel te nemen aan het

DOB-project leverde het reeds diensten aan alle 'proefwijkgemeenten', behalve Dordrecht.

Selectief onkruidbeheer

Ronald van der Veken bewerkt onder meer het onkruid in alle genoemde proefwijken met het chemische bestrijdingsmiddel Roundup® Evolution: 'We bewerken het onkruid volgens een selectieve onkruidbestrijdingsmethode. Dit betekent dat we niet zomaar in het wildeweg spuiten zoals vroeger, maar alleen op plaatsen waar onkruid groeit.' Van der Veken legt uit dat hij zijn onderhoudsronde doet op een Quad (een 4-wiel terreinwagen) of op een kleine trekker. Op de voertuigen is een infrarood-systeem bevestigd. De optische sensoren van het systeem detecteren het onkruid en geven een signaal af dat ervoor zorgt dat het bestrijdingsmiddel alleen op het waargenomen onkruid wordt gespoten en dus niet op verhardingen waar geen onkruid groeit.

Effect

Ook voordat Huib van den Hoven Plantsoenwerken b.v. werd benaderd om te werken volgens de richtlijnen van het DOB-project, hanteerde het bedrijf deze selectieve spraymethode. In normale omstandigheden wordt met de reguliere werkwijze zo'n 8 liter per dag

aan bestrijdingsmiddel gebruikt. In de proefwijken is dat enkele liters minder, omdat er veel zuiniger wordt gespoten. Uiteraard scheelt het ook dat er niet wordt gespoten tot twee meter rond rioolputten en tot op anderhalve meter van het water op kades. Van der Veken: 'In Dordrecht, zo is de afspraak, werk ik niet alleen met de machine. Binnen het twee-metergebied rond de rioolkolken kom ik van de machine af en gebruik ik de selector met extra verdunde spray. Hiermee bespuit ik het onkruid rond de putten miniem. Het effect van dat werk is niet altijd even groot. Op veel plekken blijft het onkruid staan en moet een collega met de bosmaaier later het onkruid rond de put wegmaaien. In de andere proefgebieden gaan we niet zover als in Dordrecht. Daar blijft het onkruid in de tweemeterzones staan. Alleen voor de proefwijk in Dordrecht is de afspraak dat we het helmaal doen.'

Twee keer zo lang

Van der Veken zegt dat een onderhoudsronde in de proefwijken meer tijd kost dan een ronde van dezelfde grootte in een reguliere wijk. Normaal gesproken kan hij gewoon doorrijden en doorspuiten. Nu moet hij om de tien meter zijn machine uitzetten, omdat hij niet mag spuiten rond de rioolput-

"Ronald van der Veken aan het werk in proefwijk Dordrecht"

ten: 'Wanneer je, zoals in de proefwijk in Dordrecht, van je machine af moet en met de selector de gebieden rond de putten bewerkt, duurt zo'n ronde bijna twee keer zolang als normaal. In Dordrecht moet ik zelfs om de vijf meter stoppen, omdat je in deze proefwijk een gescheiden rioolstelsel hebt met dus twee keer zoveel afvoerpotten. Ik vind dat een onwerkbaar situatie. Beter is het om de gebieden rond de kolken over te slaan en die dan bijvoorbeeld bij de tweede onderhoudsronde, aan het eind van het jaar, met de bosmaaier te bewerken.'

Neerslagschema

Van der Veken heeft zijn bezwaar tegen het werken met de selector in combinatie met het rijden op een Quad in de projectgroep naar voren gebracht. Hij meent dat zijn opmerkingen goed worden opgepakt en dat er veel belangstelling is voor de praktijkervaringen van de uitvoerders. 'Ik krijg instructies over hoe ik moet werken en ik krijg de kans om te vertellen hoe zich dat in de praktijk vertaalt. Naar aanleiding van onze bevindingen worden zaken dan bijgesteld of aangescherpt. Neem de zone rond de rioolputten waar niet gespoten mag worden. In eerste instantie was die zone veel groter. Ik heb gezegd dat het straatbeeld daar te veel onder leed. Uiteindelijk is die twee meter een prima oplossing.'

Van der Veken is voorzichtig wanneer het gaat om afspra-

ken die gelden wanneer je wel en niet mag spuiten. Zoals bekend heeft de mate van neerslag invloed op de hoeveelheid afspoeling en is het dus niet goed om met nat weer te spuiten. Via een weerfax wordt Van der Veken op de hoogte gehouden van de neerslagvoorspelling: 'In de proefwijken mag alleen gespoten worden als het 24 uur niet regent en op de dagen erna slechts een klein beetje. Dat is een prima maatregel. Maar stel dat alle gemeenten in alle wijken volgens zo'n neerslagschema zouden moeten werken, dan zou dat op dit moment praktisch moeilijk uitvoerbaar zijn. Want waar haal je op één en hetzelfde moment zoveel mankracht en machines vandaan? Daar moet ons bedrijf dan op ingericht worden. Of gemeenten moeten hun werk over meerdere uitvoerders verdelen.'

Borstelen

Alternatieve bestrijdingsmethoden zijn voor Ronald van der Veken niet heilig. Vanuit het gezichtspunt van het milieu begrijpt hij goed dat niet-chemische bestrijdingsmethoden in de belangstelling staan. Vanuit zijn professe meent hij dat er geen betere methode is om onkruid lang weg te houden dan (chemisch) spuiten. 'Bovendien', zo merkt hij op, 'verwijder je met borstelen (of branden) alleen het zichtbare gedeelte van het onkruid.' Van der Veken benadrukt dat chemische bestrijdingsmiddelen ook de wortels verdelgen en

dat onkruid bij het gebruik van alternatieve methoden altijd sneller de kop op steekt, waardoor er dus altijd meer groen zichtbaar is op stoepen, straten en pleinen. Ook zet hij vraagtekens bij het milieueffect van borstelwerk: 'Je verslijt echt heel wat borstels als je een wijk helemaal met een borstel gaat bewerken. Dat ijzer van die borstel komt natuurlijk ook in het riool terecht...'

Uitdaging

'Wat ik ten slotte heel belangrijk vind, is goed veegbeheer. Daar hameren wij bij gemeenten altijd op. In Zwijndrecht vegen ze om de vier of vijf weken. Dat merk je gewoon. Als je frequent veegt, krijgen de zaden uit het onkruid niet de kans om te gaan kiemen. Daarnaast verwijder je de voedingsbodem en zo voorkom je dat nieuw onkruid de kop op steekt.'

Als een van de uitvoerders op de proeflocaties blijft Van der Veken er ook in de komende tijd op toezien dat de richtlijnen van DOB ook voor de uitvoerders haalbare richtlijnen zijn: 'Met een beperkte hoeveelheid bestrijdingsmiddelen toch goed je werk kunnen blijven doen. Daar ligt de uitdaging.'

Beeldkwaliteit als sturingsmiddel

Bij onkruidbestrijding is het belangrijk om te bepalen hoe ver je wilt gaan. Dit kan variëren van helemaal geen begroeiing tot tolereren van een groen straatbeeld. Omdat iedereen zijn eigen beleving heeft bij wat geringe, matige of zware onkruidgroei is, is het nodig om hier duidelijke afspraken over te maken. Alterra introduceerde daarom midden jaren negentig het begrip beeldkwaliteit. In de DOB-aanpak wordt ook met beeldkwaliteit volgens een vergelijkbare schaal gewerkt.

Systematiek

Beeldkwaliteiten zijn een middel om de gewenste kwaliteitsniveaus vast te leggen, bijvoorbeeld de niveaus 'geringe onkruidgroei' of 'zware onkruidgroei' (zie tabel 2). DOB kent naast deze vijf klassen nog een klasse: zeer geringe onkruidgroei. De kwaliteits-systematiek biedt een beheerder mogelijkheden om zijn beheer

geen onkruidgroei

geringe onkruidgroei

matige onkruidgroei

zware onkruidgroei

te sturen. Uiteraard is het mogelijk om de kwaliteitsniveaus binnen een gemeente te differentiëren en te komen tot een zoning van deze niveaus.

Voordelen

Werken met beeldkwaliteiten maakt een professionele aansturing van het beheer door het stadsbestuur mogelijk. Zij kun-

Geef uw mening

Er zijn alweer 5 nieuwsbrieven over DOB verschenen. Wij zijn erg benieuwd wat u er van vindt en hopen dat u uw mening via de onderstaande coupon wilt geven.

Hoe beoordeelt u de inhoud van de nieuwsbrief?

zeer oninteressant ① ② ③ ④ zeer interessant

Welke onderwerpen vond u interessant?

Welke onderwerpen vond u niet interessant?

Heeft u suggesties voor de inhoud van de nieuwsbrief?

Hoe beoordeelt u de leesbaarheid van de nieuwsbrief?

moeilijk leesbaar ① ② ③ ④ ⑤ goed leesbaar

Heeft u suggesties voor de leesbaarheid van de nieuwsbrief?

Hoe beoordeelt u de vormgeving van de nieuwsbrief?

zeer onaantrekkelijk ① ② ③ ④ ⑤ zeer aantrekkelijk

Heeft u suggesties voor de vormgeving?

De coupon kunt u ongefrankeerd sturen.

Klasse	Beschrijving	aanwezige onkruiden / beeld
5	geen onkruidgroei	geen begroeiing
4	geringe onkruidgroei	hier en daar enige begroeiing in voegen; geen pollen
3	matige onkruidgroei	begroeiing van voegen; hier en daar pollen
2	zware onkruidgroei	veel begroeiing en pollen
1	Zeer zware onkruidgroei	verharding niet meer zichtbaar; ook houtige gewassen

nen in een beheerplan laten vastleggen hoe de stad er uit moet zien. Beeldkwaliteiten zijn ook een goed middel voor de communicatie met burgers. Bijvoorbeeld in een inspraaktraject bij de vaststelling van de kwaliteitsniveaus, maar ook bij de afhandeling van eventuele klachten over de onkruidgroei op de stoep. Door het vaststellen van gewenste kwaliteitsniveaus, kunnen onkruidbestrijdingsmaatregelen doelgericht worden ingezet.

Het CROW, kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur, heeft op basis van beeldkwaliteiten een RAW-bestek ontwikkeld. Hierdoor is het mogelijk om de uitvoerder van het onkruidbeheer direct op de kwaliteit van zijn prestaties aan te sturen en af te rekenen.

Valkuil

Een valkuil voor het werken met beeldkwaliteiten is dat de lat gemakkelijk te hoog wordt

gelegd doordat de doelstellingen te scherp worden geformuleerd. Dit kan worden voorkomen door bij de keuze voor de beeldkwaliteiten de benodigde onderhoudskosten nadrukkelijk te betrekken. Door bij een bepaalde streefkwaliteit gedurende een bepaalde periode een lagere kwaliteit (de tolerantiegrens) te accepteren, kan het benodigde onderhoudskostenniveau worden beperkt.

Gebruik

Verschillende gemeenten monitoren reeds de beeldkwaliteit. De beeldkwaliteit kan worden vastgelegd in foto's, of in een tabel met daarin aangegeven de verschillende locaties en de beschrijving van de aangetroffen beeldkwaliteit. Op deze manier is goed gedocumenteerd in welke mate de gemeente de streefkwaliteit heeft bereikt.

Joop Spijker, Alterra

port
betaald

Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden
t.a.v. J. van Gorsel
Antwoordnummer 3007
3300 VB Dordrecht

Colofon

**Nieuwsbrief DOB
Nummer 5,
december 2003**

Het project Duurzaam Onkruid Beheer op verhardingen is een initiatief van Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden, VEWIN en Monsanto in samenwerking met Plant Research International en Alterra.

Deze nieuwsbrief informeert over de voortgang van het DOB-project en is kosteloos aan te vragen op onderstaande adressen:

Plant Research International

De heer C. Kempenaar
Postbus 16
6700 AA Wageningen
Telefoon: 0317-475830
Fax: 0317-423110
E-mail: corne.kempenaar@wur.nl

Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden

De heer K. van der Horst
Postbus 469
3300 AL Dordrecht
Telefoon: 078-6397100
Fax: 078-6311871
E-mail: k.vanderhorst@zhew.nl

Website :

www.dob-verhardingen.nl